

Posudek oponenta diplomové práce

ŠUSTR, Vratislav: *Tajně svěcení biskupové druhé poloviny 20. století. Příklad života a působení biskupa Kajetána Matouška*. Praha 2022, 111 stran včetně příloh, vedoucí práce PhDr. Jan Zdichynec, Ph.D.

Hodnotící kritéria

	splňuje	splňuje z větší části	splňuje z menší části	nesplňuje
Problematika a cíl práce jsou zformulovány a odpovídají zadání a názvu práce.		X		
Metody využití autorem jsou adekvátní vzhledem k cíli práce a tématu.	X			
Autor se opírá o relevantní prameny a literaturu .		X		
Struktura práce je vyvážená a logická.		X		
Zpracování vykazuje rysy originality a vlastního přínosu .	X			
Práce je prosta gramatických a stylistických chyb .		X		
Práce je psána kultivovaným odborným jazykem za použití správné terminologie .		X		
Autor správně cituje .	X			
Autor nic podstatného neopomenul (obsah, úvod, závěr, seznam pramenů použité literatury, anotace v češtině a cizím jazyce, rozsah odpovídá zadání).	X			

Celkové hodnocení (slovně)

Vratislav Šustr si za cíl diplomové práce zvolil poměrně obtížné téma – a sice čtyři osobnosti římskokatolické církve v poválečném Československu, které spojuje skutečnost, že byli tajně vysvěceni na biskupy. Vzhledem k tomu, že o Karlu Otčenáškově, Františku Tomáškově a Ladislavu Hladovi byly již napsány publikace či životopisné studie, rozhodl se zaměřit na Kajetána Matouška, kterému zatím byla věnována nejmenší pozornost. Téma považuji za obtížné z toho důvodu, že zasahuje do řady

oblastí, a to od církevního práva přes dějiny římskokatolické církve v období komunistického režimu až po interpretaci dokumentů Státní bezpečnosti.

Nemohu se zbavit dojmu, že (i přes zcela evidentní a obdivuhodné zapálení autora pro zvolené téma) není struktura práce zvolena úplně šťastně. Kvůli výkladu podle jednotlivých osobností tak dochází k situacím, kdy se v textu některé informace opakují, a to někdy i vícekrát. Naopak, postrádám v práci pasáž, která by vysvětlila rozdíl mezi titulárním a světicím biskupem a uvedla rozdíly v procesu jejich svěcení mezi jednotlivými zkoumanými osobnostmi. Z textu práce vyplývá, že o vysvěcení Kajetána Matouška na biskupa komunistický režim prakticky již od začátku věděl, zatímco u Ladislava Hlada naopak zase dlouho tuto informaci neměl. Domnívám se, že toto mělo být explicitně řečeno hned na začátku práce, protože to předpokládá odlišný přístup komunistických orgánů k těmto osobnostem. Domnívám se, že autor se měl spíše zcela soustředit na osobnost Kajetána Matouška a ostatními tajně svěcenými biskupy se již nezabývat.

Za nejpřínosnější pasáž práce tak považuji část věnovanou Kajetánovi Matouškovi. Přesto se ale autorovi nepodařilo napsat jeho komplexní biografii, protože při čtení jeho práce mě napadaly další a další otázky. Problém je samozřejmě v tom, že činnost tajně vysvěceného biskupa měla být v prvé řadě tajná – domnívám se tudíž, že k řadě jeho aktivit nemáme zachované písemné prameny. Mám na mysli třeba soupis jím tajně vysvěcených kněží, který se nejspíše nepodaří dohledat a bude nutné jej rekonstruovat na základě různých pramenů, včetně svědectví pamětníků, která nemusejí být spolehlivá. V některých případech se autor odvolává právě na svědectví pamětníků, nicméně tyto skutečnosti by mělo být možné ověřit i z archivních dokumentů. Jedná se kupříkladu o údajné působení Matouška v pankrácké věznici v době protektorátu, které musí být dohledatelné v písemných pramenech nebo v literatuře (např. ve dvoudílné publikaci „Žaluji“, vydané v roce 1946). To se týká i údajného Matouškova zatčení v prosinci 1949 – autor se odvolává na jeho „osobní spis“, v poznámce pak odkazuje na složku Státního úřadu sociálního zabezpečení. Pokud skutečně k zatčení K. Matouška došlo, musí být tato informace uvedena v policejních dokumentech.

Tím se dostávám k jedné z otázek, kterou ve mně čtení diplomové práce V. Šustry vyvolala a na kterou jsem nedostal odpověď. Autor na jedné straně píše, že Kajetán Matoušek byl komunistickou propagandou veřejně označován v roce 1950 za „zaprodance Vatikánu“, zároveň ale nebyl zatčen a fakticky mohl po celá padesátá léta působit sice ne jako biskup, ale alespoň jako kněz. Nebylo tomu tak proto, že uzavřel s vládnoucím režimem určitý kompromis? Nebyl tak později vnímán i ze strany církevních představitelů? Neumím si totiž jinak vysvětlit nezájem o jeho osobu po roce 1989, který vrcholil prakticky nulovou medializací jeho úmrtí, jak V. Šustr uvádí. Obávám se, že zodpovězení této otázky si vyžádá další bádání.

V některých případech autor nepoužívá odbornou terminologii, třeba když uvádí, že „vytěží“ materiály dochované v archivech (s. 10). Autor též opomenul některé publikace týkající se tématu. Osobností Ladislava Hlada se zabývá například publikace Tomáše Bursíka o odbojové organizaci Černý lev 777. Máme též poměrně rozsáhlou českou literaturu o problematice orální historie, především z pera Miroslava Vaňka. Kronika katolické církve *Neumlčená* od Václava Vaška se nezabývá jen situací na Slovensku, ale v celém Československu po roce 1945. Publikace *Proces proti vatikánským agentům v Československu* z roku 1950 opravdu není spolehlivým zdrojem, jedná se o produkt komunistické propagandy. Známého františkánského kazatele nazývá autor někdy Janem Evangelistou Urbanem, jindy zase Janem Josefem Urbanem (čtenář neznalý souvislostí by se mohl domnívat, že se jedná o dvě různé osoby). Známý dominikánský teolog Braitto se jmenoval Silvestr, nikoliv „Silvero“ (s. 27). O Československu v roce 1950 nelze psát jako o „Česku“ (s. 31). Domnívám se, že Anna Švecová, o níž autor opakovaně píše v souvislostí s farností u sv. Vojtěcha, je politická vězenkyně z 50. let, známá ze vzpomínkové knihy Dagmar Šimkové *Byly jsme tam taky*.

I přes výše uvedené připomínky se domnívám, že Vratislav Šustr v předložené práci prokázal, že je schopen pracovat s historickými prameny na úrovni, která je vyžadovaná pro diplomové práce na Univerzitě Karlově. Práci proto doporučuji k obhajobě.

V Praze, 16. května 2022

Doc. PhDr. Petr Koura, Ph.D.